

Λεμι'naða
il·lustre
Valencià
llengua
[baleN'θjaño]
llengua valenciana

COMPETÈNCIES BÀSIQUES II

UNIDAD 10

Arruixa, que plou!

Unitat 10

Arruixa, que plou!

A. En acabar sabrem... (objectius)

- Expressions i vocabulari específic sobre l'oratge.
- Saber qué són les sigles i els acrònims.
- Reconèixer les característiques d'un text predictiu, com ara un butlletí meteorològic.
- Identificar els principals pronoms interrogatius.
- Utilitzar de manera adequada el futur simple d'indicatiu (per a fer prediccions).
- Conèixer els principals signes de puntuació i el seu ús: el punt, la coma, els dos punts, els punts suspensius.
- Redactar un text predictiu, com ara una previsió de l'oratge, utilitzant el futur simple i vocabulari relacionat amb la unitat.

B. Què sabem sobre...? (coneixements previs)

- Quin temps fa hui? (*huí fa sol i calor*)
- Quin oratge fa en estiu? (*a l'estiu l'oratge és calorós i sec*)
- Si plou molt, com diries que és l'oratge? (*oratge plujós*)
- Quan el temps està reboticat, diem que fa un oratge... (*oratge lleig*)
- Quin és l'oratge que més gaudeixes? (*a mi m'agrada més quan no fa ni fred ni calor*)

C. Què hem de treballar i com? (continguts i activitats)

1. Tipologia textual i comprensió escrita

La predicció

El text amb què expressem anticipacions d'esdeveniments que suposen que han d'ocórrer en un futur més o menys immediat és **el text predictiu**.

Generalment, forma part d'uns altres tipus de textos més extensos, com ara el narratiu (una novel·la, un diari personal, un conte...), l'expositiu (una declaració de fets, un informe...), el dialogat (una entrevista, una conversa...), etc. Però també apareix de manera autònoma, com en les prediccions meteorològiques, un tractament mèdic, l'horòscop, etc.

Hi ha tants tipus de textos predictius com varietat d'estructures hi pot haver. No obstant això, ara analitzarem el **butlletí meteorològic**.

Aquest tipus de text informa de la presència i l'acció dels diferents fenòmens atmosfèrics que poden afectar a un territori determinat. S'emet als mitjans de comunicació i sol tenir aquestes 3 parts:

- **Introducció** en què s'anuncia el fenomen atmosfèric que predominarà, i també l'evolució que l'oratge experimentarà al llarg del dia (boirina, sol, vent, pluja, tronades, mal oratge en general, etc).
- **Enumeració** de les variables meteorològiques: precipitacions, temperatura, vent i estat de la mar, amb l'especificació sobre l'evolució temporal, la distribució geogràfica i el mapa de símbols.
- **Conclusió** per a definir globalment quin dia farà i donar algun consell de seguretat o pràctic.

Activitat 1.1. Llig aquest text i indica on comença i on acaba cada una de les parts del text.

La calor, com els últims dies, també la tenim hui garantida.

La diferència respecte a l'oratge d'ahir és que hui contemplem en la previsió la possibilitat de tronades al nord de la Comunitat. Serà de nou a les muntanyes de Castelló on es formen a partir de migdia núvols d'evolució, i haurem d'estar atents perquè algun model dona pluja al centre i al litoral de Castelló conforme avance la vesprada.

És el que hi ha...és el que toca. Estem en estiu, estem en juliol.

Passeu molt bon dia.

2. Lèxic i semàntica

Paraules relacionades: oratge, atmosfera, temperatura, mapa climàtic

Llig i aprèn els següents elements atmosfèrics:

sol	pluja	arc de sant martí
núvol	vent	neú
llampec	trons i llamps	precipitacions
granis/pedra	brisa	vendaval

Fixa't en la formació dels adjectius a partir del nom:

Nom	Adjectiu
sol	assolejat
vent	ventós
núvol	nuvolós
pluja	plujós
boira	boirós

Activitat 2.1. A continuació tens unes endevinalles sobre l'oratge. Seràs capaç de memoritzar-les?

Què és allò que corre sense tenir cames?	l'aigua quan plou
Estudiant de vell i nou, saps dir-me què fa quan plou?	cau aigua
A l'hivern, que és quan tinc vida, ningú em vol al costat seu, a l'estiu, que mort em quede, tothom va darrere meu.	el gel
Escup, brame, marege, sóc tomba, abisme i mirall, i d'igual manera tracte el rei com el seu vassall.	la mar
Una cosa blanca, blanca, que s'agafa i no s'aguanta.	la neu
Posat en el cel sóc aigua, posat en la terra, pols: dins de l'església sóc fum. Apa, contesta, qui sóc?	el núvol
¿Què és allò que espanta tant que en fuig tothom a l'instant?	la pluja
Sempre vola com la fura; sempre vola, mai s'atura.	el vent

Sigles i acrònims

Les sigles.

Les **sigles** són paraules constituïdes generalment per les inicials d'un conjunt de paraules, les quals substitueixen. Una de les característiques més importants de les sigles és:

- S'escriuen en majúscula i no porten punts ni espais entre les lletres: Impost sobre la renda de les persones físiques IRPF, Programa d'Ensenyament en Valencià PEV, Organització de les Nacions Unides ONU, Document Nacional d'Identitat DNI.

Els acrònims.

Quan les sigles no estan constituïdes per la inicial de cada paraula sinó per grups de lletres per a fer-les més llegidores, reben el non **d'acrònim** i, en aquestos casos, es poden escriure bé amb totes les lletres en majúscula (FOGASA, Fons de Garantia Salarial) o bé amb només la lletra inicial en majúscula (Fogasa)

- El gènere i el nombre coincideixen amb els de la primera paraula de l'expressió: Els Estats Units d'Amèrica EUA, Organització de les Nacions Unides ONU.
- No permeten cap marca de plural: Els ordinadors personals Els PC, Els programes d'incorporació progressiva Els PIP.
- Algunes sigles, consolidades per l'ús, s'han format duplicant les lletres com a marca de plural: Jocs Olímpics JJOO, Comissions Obreres CCOO.

Activitat 2.2. Escriu les paraules que corresponen a les sigles següents:

a) EOI

f) DNI

b) IVA

g) EUA

Activitat 3.1. Completa els buits amb les formes que cal.

- A _____ hora passa el tren d'Alcoi?
- No sé _____ grup és el que sona ara mateix a la ràdio.
- No sé _____ són els culpables de la malifeta.
- De _____ xarres tant?
- _____ ha fet el comentari de text?
- _____ en tens, d'ulleres?
- Voldria saber per _____ he d'escurar jo tot el que hi ha a la pica.
- De tots, _____ prefereixes?

El futur simple

El futur simple d'indicatiu expressa, com el seu nom indica, una acció que encara no ha ocorregut: *"La setmana que ve anirem a França per a veure els cosins"* *"La reunió de treball serà demà de vesprada"*.

També pot expressar probabilitat, generalment precedit d'un adverbi de dubte: *"Potser vindrà el meu amic"*.

1ª conjugació	2ª conjugació (-er)	2ª conjugació (-re)	3ª conjugació
CANTAR	CÓRRER	BATRE	COSIR
cantaré	correré	batré	cosiré
cantaràs	correràs	batràs	cosiràs
cantarà	correrà	batrà	cosirà
cantarem	correrem	batrem	cosirem
cantareu	correreu	batreu	cosireu
cantaran	correran	batran	cosiran

Observacions:

- Fixeu-vos bé que la 3a persona del plural no porta accent, en valencià s'accentuen si acaben en: -én, -ín.
- Els verbs de la 2a conjugació que tenen -NDR-, -LDR- (vendre, moldre) mantenen la -d- només en el futur el condicional, en la resta de la conjugació desapareix: vendré, moldré.
- Els verbs que acaben en vocal+ir no porten dièresi en el futur: traduiran, obeirem.
- El futur té ben poques irregularitats, però fixeu-vos en aquestes:

ANAR:	aniré, aniràs, anirà, anirem, anireu, aniran.
FER:	faré, faràs, farà, farem, fareu, faran.
SABER:	sabré, sabràs, sabrà, sabrem, sabreu, sabran.
PODER:	podré, podràs, podrà, podrem, podreu, podran.
HAYER:	hauré, hauràs, haurà, haurem, haureu, hauran.
VOLER:	voldré, voldràs, voldrà, voldrem, voldreu, voldran.

Activitat 3.2. Posa el verb entre parèntesi en la persona que calga.

- Nosaltres _____ demà al concert (anar).
- Vosaltres ho _____ (comprar) demà i així _____ (tindre) les coses per a la paella.
- Si fumes _____ (morir) prompte.
- Quan comenceu a cantar; elles vos _____ (interrompre).
- En les teues malifetes, jo no hi _____ (participar) mai.
- La modista _____ (desfer) la vora i els camals _____ (ser) més llargs.
- Aquesta nit _____ (fer) tanta calor que no _____ (poder) pegar ull.
- Ella _____ (dur) la seua gandula per a prendre el sol a la platja.
- Les vacances que ve _____ (vindre) els meus amics de Mallorca.

4. Ortografia

Els signes de puntuació

La coma [,]

És el signe de puntuació que més funcions té. En general, indica una pausa curta i s'empra en els casos següents:

- Enumeracions: *Portarem pomes, plàtans, kiwis, albercocs i ciruelos.*
- Incisos (fragments dins d'una oració que es poden eliminar sense que afecte l'estructura profunda d'aquesta): *Els meus cosins, que són de Cocentaina, vindran al casament de la meua germana.*
- Oracions compostes: *Mon pare sempre feia l'arròs al forn, i ma tia després escurava la cassola / Acabada la maratón, dormirà ben a gust.*
- Darrere de la salutació que enceta una carta, un correu electrònic o un discurs: *Estimat amic, m'alegre que...*
- Adreces: *Plaça de l'Ajuntament, 21, 2on, 4rt. / Carrer Serpis, 20, 1er, 5é.*
- Fórmules de comiat de les cartes i correus electrònics si no hi ha verb en l'oració: *Molt atentament, / Salutacions cordials,*
- Datacions (darrere la localitat): *Alacant, 15 de juliols de 2018*
- L'expressió de nombres decimals: *3,141618*

No posarem coma en els casos següents:

- Entre el subjecte i el verb: *El meu germà Gustau, és molt sabut.*

El punt [.]

Indica una pausa més llarga. En general, es fa servir en els casos següents:

- Al final d'una oració amb sentit complet: *M'he comprat un banyador molt modern al centre comercial.*
- En les abreviatures: *Dr. / Sra.*
- En les xifres, quan indiquem els milers: *2.000, 70.000, 130.000*

No posem punt en els casos següents:

- En les xifres que indiquen ordre, no quantitat: *El número de loteria 34561, La matrícula 6854 JTW, L'any 2018*
- En les sigles: *OMS, ONU, UNICEF*
- En els símbols: *m, g, dL, km*
- En els avisos, rètols, etc.: *No fumeu; Tancat per vacances*
- En els títols, subtítols o titulars que encapçalen un text: *L'oratge*

Els dos punts [:]

Indiquen una pausa mitjana i acostumen a subordinar el segon element al primer. Les fem servir, sobretot, després d'expressions com *per exemple, següent, com segueix* (en alguns documents administratius com les instàncies, darrere les fórmules expose i demane), etc. Els dos punts introdueixen:

- Enumeracions: *Per al dinar necessitem: beguda, preparat per a la paella, gel, postres i dolcets.*
- Exemples: *Alguns autors de la literatura universal que han conreat la novel·la històrica són: Walter Scott, James Fenimore Cooper, Ken Follet, Umberto Eco...*
- Citacions textuais: *Com deia Jean Paul Sartre: «La felicitat no és fer el que un vol, sinó voler el que un fa».*

Els punts suspensius [...]

Hem de posar-ne sempre 3, ni més ni menys, i indiquen els casos següents:

- La interrupció d'una expressió (una idea o pensament, una enumeració): *Portava arracades, collar de perles, polsera, bolso... / Mira, no em facés parlar...*
- L'omissió d'una part del text en una citació literal: *«El resultat és novel·lesc però creïble, rocambolesc però versemblant, proper però dur. Funciona. Funciona molt bé. [...] En fi, novel·la i sèrie altament recomanables. Enganxen de mala manera.» Anna Maria Villalonga.*

Activitat 4.1. Posa els signes de puntuació que falten en el text:

Us faré una proposició _ tornareu amb mi al campament i procuraré que no siguen massa durs amb vosaltres _
 Us ajudaré a explicar el malentés i la bona intenció que us han portat fins ací _ Encara sort que ens hem trobat _
 amiguets _ D'ací endavant no hi ha ___
 El tresor de Saïda. Eva Peydró.

Activitat 4.2. Posa els signes de puntuació que falten en les oracions següents:

- Sense notícies_ electricitat_ aigua ni menjar_ una petita família lluita per sobreviure a la catàstrofe_
- Durant tot l'any i per tot el país_ es fan centenars de festes relacionades amb la mar_ processons marineres en honor a Sant Pere o la Mare de Déu del Carme_ revetlles de Sant Joan a la platja_ desembarcaments de moros i cristians_ trobades d'embarcacions de vela llatina___
- És molt bonic perquè gires el cap i sempre veus familiars a l'escenari_ mon pare vestit de frare_ una filla vestida de "xispeta" del gremi dels ferrer___ Tota la família és a l'escenari i encara en tenim a baix_ mirant_

5. Expressió oral i escrita

L'oratge

La previsió de l'oratge fa referència al temps atmosfèric en un moment i en un lloc determinats.

Les previsions són les informacions sobre l'evolució de la climatologia i els elements que apareixen en la previsió són: el sol, els núvols, la pluja, la tempesta, la neu, el vent i les temperatures.

Els verbs que parlen dels fenòmens atmosfèrics (ploure, nevar) són verbs impersonals. Per això s'usen en tercera persona del singular.

Mapa meteorològic

Temperatura mitjana MÀXIMA: 18.8°
 Temperatura mitjana MÍNIMA: 10.3°

Demà dimarts el cel estarà parcialment nuvolat en la major part de la comunitat. Plourà a l'interior de la província de Castelló. Estes pluges poden anar acompanyades de tempesta en alguns casos. Els vents seran dèbils de l'est i les temperatures moderades. Hi haurà 10 graus de mínima i 18 de temperatura màxima.

Activitat 5.1. Fixa't amb el següents mapa d'oratge de la Comunitat Valenciana i fes la previsió per a este dia:

Temperatura mitjana MÀXIMA: 8.3°

Temperatura mitjana MÍNIMA: 3.2°

D. Què hem après? (resum de la unitat)

1. Les **sigles** són paraules constituïdes generalment per les inicials d'un conjunt de paraules, a les quals substitueixen. Una de les característiques més importants de les sigles és que s'escriuen en majúscula i no porten punts ni espais entre les lletres.
2. Els **acrònims** són paraules constituïdes per grups de lletres, es poden escriure bé amb totes les lletres en majúscula o bé amb només la lletra inicial en majúscula.
3. Per a parlar del temps atmosfèric fem referència a **l'oratge**. Els elements de l'oratge són sol, núvol, pluja, neu, vent, etc.
4. El text amb què expressem **anticipacions** d'esdeveniments que suposen que han d'ocórrer en un futur més o menys immediat és el **text predictiu**.
5. El **butlletí meteorològic** és un tipus de text que informa de la presència i l'acció dels diferents fenòmens atmosfèrics que poden afectar a un territori determinat. S'emet als mitjans de comunicació i sol tenir 3 parts: **Introducció, Enumeració i Conclusió**.
6. Els **pronoms interrogatius** són pronoms que susen per a fer o formular, preguntes.
7. Els principals pronoms interrogatius són: **què, qui, quin, quina, quins, quines, quant, quanta...**
8. El **futur simple** d'indicatiu expressa, com el seu nom indica, una acció que encara no ha ocorregut. També pot expressar probabilitat, generalment precedit d'un adverbi de dubte.
9. Els principals **signes de puntuació** són: el punt, la coma, dos punts, punts suspensius.
10. Tots aquestos signes s'utilitzen per a indicar una **pausa**, més o menys llarga, segons cada situació. La coma és el signe de puntuació que més funcions té.
11. Redactar un text predictiu parlant de la predicció de l'oratge per als propers dies.

E. Comprovem el que hem après (autoavaluació)

1. Quin dels següents textos és un text predictiu?

- a) Un article en Viquipèdia.
- b) L'horòscop.
- c) Una entrevista.

2. Què és una sigla?:

- a) Una paraula constituïda per les inicials d'un conjunt de paraules.
- b) La representació escrita d'una paraula amb alguna o algunes de les seues lletres.
- c) Una paraula utilitzada popularment de manera incorrecta.

3. Uneix les sigles amb el seu significat:

A	IVA	Acadèmia Valenciana de la Llengua.	
B	AVL	Document Nacional d'Identitat.	
C	IPC	Impost sobre el valor afegit.	
D	DNI	Índex de preus al consum	

4. Quin fenomen meteorològic consisteix en la "Precipitació de gotes d'aigua, provinent de la condensació del vapor d'aigua de l'atmosfera"?

- a) Pluja.
- b) Vent.
- c) Brisa.

5. Completa la pregunta amb el pronom interrogatiu corresponent: " ____ és el teu color preferit?"

- a) Què.
- b) Qui.
- c) Quin.

6. Completa amb l'interrogatiu que cal: " ____ persones hi havia a la reunió ?

- a) Quant.
- b) Quants.
- c) Quantes.

7. Indica quina de les següents oracions té un verb en futur:

- a) El dissabte vam anar d'excursió.
- b) Vaig anar a urgències perquè tenia febre.
- c) Hui anirem a dinar a un restaurant en la platja.

8. Tria l'oració en la que els punts estan ben utilitzats:

- a) D'ací unes hores tornaré ara. Val més que me'n vaja.
- b) S'havia fet tard i havia de tornar a casa l'autobús. Arribava en aquell moment.
- c) El pare preparava el sopar. La mare parava taula al menjador.

9. En quina de les següents oracions les comes no estan ben utilitzades?

- a) Necessitem tisores, pegament, retoladors i cartolines de colors.
- b) Aquell cotxe, el de color blanc, és el meu.
- c) Irene Robles, l'amiga de la meua, germana està malalta.

10. Els verbs ploure i nevar són impersonals i...

- a) Sempre apareixen en infinitiu, gerundi participi.
- b) S'utilitzen en tercera persona del singular.
- c) Tenen sempre un subjecte en l'oració.

F. Com ho hem fet? (clau de respostes)

Activitat 1.1. Llig aquest text i indica on comença i on acaba cada una de les parts del text.

Introducció: La calor, com els últims dies, també la tenim hui garantida.

Enumeració: La diferència respecte a l'oratge d'ahir és que hui contemplem en la previsió la possibilitat de tronades al nord de la Comunitat. Serà de nou a les muntanyes de Castelló on es formen a partir de migdia núvols d'evolució, i haurèm d'estar atents perquè algun model dona pluja al centre i al litoral de Castelló conforme avança la vesprada.

Conclusió: És el que hi ha...és el que toca. Estem en estiu, estem en juliol.
Passeu molt bon dia.

Activitat 2.2. Escriu les paraules que corresponen a les sigles següents:

- a) Escola Oficial d'Idiomes
- b) Impost sobre el Valor Afegit
- c) Objecte Volador No Identificat
- d) Tecnologies de la Informació i la Comunicació
- e) Organització de les Nacions Unides
- f) Document Nacional d'Identitat
- g) Estats Units d'Amèrica
- h) Diari Oficial de la Generalitat Valenciana
- i) Formació Professional
- j) Organització No Governamental

Activitat 2.3. Uneix cada significat amb la seua sigla:

a) Centre d'Atenció Primària	CAP
b) Unió Europea	UE
c) Organització de les Nacions Unides	ONU
d) Organització Mundial de la Salut	OMS
e) Institut Valencià d'Art Modern	IVAM

Activitat 2.4. Dedueix els següents acrònims:

- Comissions Obreres
- Estat Units d'Amèrica
- Jocs Olímpics
- Personal Computer - Ordinador Personal
- Fons de Garantia Salarial

Activitat 3.1. Completa els buits amb les formes que cal.

- a) quina
- b) quin
- c) qui
- d) què
- e) qui
- f) quantes
- g) què
- h) quin

Activitat 3.2. Posa el verb entre parèntesi en la persona que calga.

- a) anirem
- b) comprareu - tindrem
- c) moriràs
- d) interrompran
- e) participaré
- f) desfarà - seran
- g) farà - podrem
- h) durà
- i) vindran

Activitat 4.1. Posa els signes de puntuació que falten en el text:

Us faré una proposició: tornareu amb mi al campament i procuraré que no siguen massa durs amb vosaltres. Us ajudaré a explicar el malentés i la bona intenció que us han portat fins ací. Encara sort que ens hem trobat, amiguets. D'ací endavant no hi ha...

El tresor de Saïda. Eva Peydró.

Activitat 4.2. Posa els signes de puntuació que falten en les oracions següents:

- a) Sense notícies, electricitat, aigua ni menjar, una petita família lluita per sobreviure a la catàstrofe.
- b) Durant tot l'any i per tot el país, es fan centenars de festes relacionades amb la mar: processons marineres en honor a Sant Pere o la Mare de Déu del Carme, revetlles de Sant Joan a la platja, desembarcaments de moros i cristians, trobades d'embarcacions de vela llatina...
- c) És molt bonic perquè gires el cap i sempre veus familiars a l'escenari: mon pare vestit de frare, una filla vestida de "xispeta" del gremi dels ferrer... Tota la família és a l'escenari i encara en tenim a baix, mirant.

Activitat 5.1. Resposta lliure. Pots seguir el model presentat en la unitat.

Solucions autoevaluació

1. B
2. A
3. B, D, A, C
4. A
5. C
6. C
7. C
8. A
9. C
10. B